

23. Математична модель процесу періодичного вібоекстрагування з пророщеної зернової сировини

Христина Липка, Анна Деркач
Віктор Бодров, Наталія Попова

Національний університет харчових технологій

Вступ. Потребам харчових, фармацевтичних, хімічних, тощо, виробництв. З невеликою продуктивністю за кінцевим продуктом, отриманим із використанням екстрактів із пророщеної зернової рослинної сировини, відповідає розроблений та виготовлений нами вібоекстрактор періодичної дії [1]. З метою отримання раціональних режимів екстрагування в таких апаратах поставлена мета розробити математичну модель процесу, перевірити її на адекватність в умовах реальних експериментів, розробити алгоритм та програму розрахунків на ЕОМ.

Матеріали і методи. В основу моделі покладено сучасні теоретичні відомості щодо детермінізму масообмінних процесів, зокрема дифузійного процесу екстрагування в системі тверде тіло-рідина. Вивчено та досліджено технологічні, фізичні та теплофізичні властивості попередньо пророщеної, подрібненої, відсортованої та класифікованої рослинної сировини – вівса. Проаналізовано та визначено найсуттєвіші входні параметри твердої та рідкої (екстрагент-води) фаз так інтервали їх варіювання, а саме: масовий гідромодуль 10-14; розмір частинок 0,8-2,0, мм; температура двофазової суміші 50-65, °С; амплітуда коливань віброприводу 16-24, мм; частота коливань віброприводу 2-6 Гц; тривалість екстрагування 30-60, хв.

Визначено для сировини такі сталі, як вміст розчиненої сухої речовини, масовий коефіцієнт набухання, криві рівноваги двофазової системи. За вихідні параметри прийнято наступні: кількість екстракту, вміст сухої речовини в екстракті, вміст білків в екстракті, повні та питомі витрати енергії на процеси.

Модель процесу містить матеріальні та теплові баланси, кінетичні залежності теплообміну та масообміну, гідравлічні, енергетичні, та техніко-економічні залежності.

Результати.

А) Технологічний розрахунок містить:

1. Загальний матеріальний баланс $G_e + G_c = G_{ш} + G_{ек}$, де $G_e, G_c, G_{ш}, G_{ек}$ – відповідно, маса екстрагенту, сировини, шроту та екстракту, кг.

2. Матеріальний баланс за сухою речовиною (СР) $G_c C_c = G_{ш} C_{ш} + G_{ек} C_{ек}$, де $C_c, C_{ш}, C_{ек}$ – відповідно, масові частки сухої речовини у сировині, шроті та екстракті.

3. Матеріальний баланс за часткою розчиненої сухої речовини $G_c C'_c = G_{ш} C'_{ш} + G_{ек} C'_{ек}$, де $C'_c, C'_{ш}, C'_{ек}$ – відповідно, масові частки розчинної сухої речовини у сировині, шроті та екстракті.

4. Рівняння визначення матеріального балансу за екстрагентом, кількості екстракту, частки СР в екстракті, частки розчинної та нерозчинної СР в екстракті та частки екстрагенту в екстракті.

Б) Масообмінні розрахунки: Відношення рушійних сил на кінець та початок екстрагування $E = 0,87(Fo)^{0,5} (Re_{п})^{-0,315} (Pr')^{0,20}$, де Fo – дифузійний критерій

Фур'є; Re_n – пульсаційний критерій Рейнольдса; Pr' – дифузійний критерій Прандтля.

В) Тепловий розрахунок містить рівняння загального теплового балансу та його складових, а саме, суми і кількості теплоти, що надходить в апарат із всіма вхідними матеріальними складовими, сумі кількості теплоти, що виводиться з апарата всіма кінцевими матеріальними складовими та втраченої теплоти. Теплові баланси складено для двох періодів, а саме, для періоду нагрівання двофазової суміші до температури екстрагування та для періоду власно екстрагування. Мають місце рівняння тепловіддачі, теплопередачі, поверхні теплообміну та витрат нагрівної пари, відповідно для першого і другого періодів.

Г) Гідравлічний розрахунок містить рівняння визначення витрат напорів та витрат енергії (потужності двигунів насосів для подачі екстрагенту та виведення екстракту).

Д) Розрахунок витрат енергії на вібропривід містить рівняння витрат енергії на переміщення маси суміші, маси контейнера та маси рухомих вузлів віброприводу.

Є) Техніко-економічний розрахунок містить рівняння для розрахунку річних витрат нагрівної пари та грошових витрат на її використання, амортизаційних річних витрат, річних витрат на роботу насосів та питомих річних витрат на одиницю маси екстракту.

Висновки. Розроблена та перевірена на адекватність математична модель процесу періодичного віброекстрагування з пророщеної зернової сировини дозволяє моделювати процес на ЕОМ з метою визначення раціональних режимів за технологічними та техніко-економічними показниками і може бути покладена в основу конструктивних розрахунків при проектуванні аналогічних апаратів.

Література.

1. Патент 99991 України на винахід, МПК В01 D11/02(206.01), № а 2011 12896 25.10.12, Бюл. № 20. Зав'ялов В.Л., Бодров В.С., Мисюра Т.Г., Попова Н.В., Варганова І.В, Мілготін О.І.
2. Процеси і апарати харчових виробництв. Курсове проектування. Навч. Посіб. /за ред. проф. І.Ф. Малежика, – К.:НУХТ, 2012, – 543с.